

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

DIGITALIZATION AS A COMPONENT OF THE STRATEGY OF INNOVATION AND INVESTMENT BUSINESSES DEVELOPMENT

Представлено теоретичні основи становлення диджиталізації як системи та множини чинників, які визначають розвиток бізнесу та економіки у цілому. Встановлено, що диджитал (цифровим) підприємством називають особу або бізнес, які використовують інформаційно-комунікаційні технології для спілкування між клієнтами та партнерами. Технології диджиталізації формують віртуальне місце, в якому одна або кілька комп'ютерних систем використовуються для запису або збереження бізнес-інформації та деталей взаємодії людей за допомогою цифрового соціального середовища, зокрема сайтів, соціальних мереж як єдиного центрального сервера обміну інформацією чи даними з клієнтом. Розкрито сутність та поняттєвий апарат диджиталізації. Представлено складові цифрового підприємництва. Висвітлено основні напрями нормативно-правового регулювання розвитку диджиталізації на рівні суб'єктів підприємництва.

Ключові слова: бізнес, диджиталізація, інформаційні системи, розвиток, технології, формування стратегії.

УДК 351.82

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.84-9>

Булуй О.Г.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму, Поліський національний університет
Плотнікова М.Ф.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму, Поліський національний університет
Яковенко О.С.

аспірант, Поліський національний університет

Buluu Oleksii

Polissya National University

Plotnikova Mariia

Polissya National University

Yakovenko Oleh

Polissya National University

The theoretical foundations of the formation of digitalization as a system and many factors that determine the development of business and the economy as a whole are presented. It is established that a digital enterprise is a person or business that uses information and communication technologies to communicate between customers and partners. Digitalization technologies form a virtual place in which one or more computer systems are used to record or store business information and details of people's interaction through a digital social environment, in particular sites, social networks as a single central server for exchanging information or data with the client. Enterprise digitalization is a subcategory of entrepreneurship in which part or all of what would be physical in a traditional organization has been digitized, such as digital goods or services and distribution. This is a reconciliation of traditional entrepreneurship with a new way to create and run a business in the digital age. Digitalization, like any business activity, translates an asset, service, or the bulk of a business into digital format. Digitalization as an entrepreneurial culture as an environment where people feel the impact and get motivated, innovative thinking to bear risks. In the case of an entrepreneurial business, it encourages the initiation of innovative thoughts or products. If time is involved in this, it is called intro-coaching and e-leadership as part of an entrepreneurial culture, because e-leadership can be used to create an effective entrepreneurial culture. With the development of information and communication technologies in Ukraine, there is a need to develop its own concept of digital development. The Ministry of digital transformation is responsible for the development and implementation of information and communication technologies, digitalization of civil society, improving the efficiency of government governance through digital tools, and other aspects of digital transformation. The essence and conceptual apparatus of digitalization are revealed. The components of digital entrepreneurship are presented. The main directions of regulatory regulation of digitalization development at the level of business entities are highlighted.

Key words: business, digitalization, Information Systems, Development, Technologies, strategy formation.

Постановка проблеми. Диджиталізація є неминучим аспектом підприємництва у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Наразі впровадження методів диджиталізації сприяє інноваційному розвитку підприємств різного рівня. Диджиталізація дозволяє застосовувати новітні цифрові технології у господарській діяльності суб'єктів підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема диджиталізації є надзвичайно актуальною як в міжнародній, так і вітчизняній літературі. Хоча під час дослідження виявлено, що вчені розглядають процеси диджиталізації та їх вплив на бізнес у спектрі розвитку господарської діяльності суб'єктів підприємництва. В українській літературі цим питанням займаються такі науковці як О. Абакуменко, А. Гуренко, О. Грибіненко, Д. Лук'яненко, О. Юрчак, А. Хріпко, К. Куприна,

Г. Сколова, Л. Лігоненко, М. Корнеєва та інші. Щодо іноземних дослідників цю тематику досліджують М. Золтаніфар, М. Хьюгс, Л. Гьоке, Р. Хізріч, Н. Ріхтер, Д. Драгоєва, Ф. Меєр, Р. Венігер, Л. Хайм, С. Герт, П. Розаті та інші.

Постановка завдання. Метою дослідження є розкриття теоретичних аспектів процесів диджиталізації господарської діяльності суб'єктів підприємництва в умовах формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Диджиталізація (або цифровізація) підприємства – це процес впровадження цифрових технологій та інновацій в різні аспекти діяльності підприємства для поліпшення ефективності, збільшення конкурентоспроможності та підвищення якості продуктів чи послуг [1]. Основна мета – використання сучасних технологій для оптимізації бізнес-

Поняття диджиталізації підприємства

Автор	Поняття
Р. Ройбер, Е. Фішер	Діджитал (цифровим) підприємством називають особу або бізнес, які використовують інформаційно-комунікаційні технології для спілкування між клієнтами та партнерами. Це передбачає діяльність, основною метою якої є продаж цифрових продуктів або послуг.
К. Халл	Диджиталізація підприємства – це підкатегорія підприємництва, в якій частина чи все те, що було б фізичним у традиційній організації, було оцифровано, наприклад, цифрові товари чи послуги та дистрибуція.
Танг Ле Дін	Диджиталізація підприємства – це примирення традиційного підприємництва з новим способом створення та ведення бізнесу в цифрову епоху.
С. Крауз	Диджиталізація підприємства – це загалом, будь-яка підприємницька діяльність, яка переводить актив, послугу або основну частину бізнесу в цифровий формат.

Джерело: сформовано за даними [2–3]

процесів та створення нових можливостей для розвитку (табл. 1).

Поняття диджиталізації можна розглядати з позиції цифрових методів діяльності, тобто використання різноманітних цифрових технологій, таких як штучний інтелект, аналітика даних, cloud технології, Інтернет та інші (рис. 1) [2].

Так само його можна розглядати як бізнес-процес, коли відбувається їх автоматизація та оптимізація за допомогою цифрових інструментів для підвищення ефективності діяльності та зниження витрат [3]. Або як електронні комунікації, тобто використання різних засобів електронного зв'язку та спілкування, впливу та реагування з метою покращення внутрішньої та зовнішньої взаємодії підприємства з клієнтами, партнерами та співробітниками. У 2013 р. Європейська комісія визнала 5 елементів як стовпи цифрового підприємництва (табл. 2), в якому кожен пов'язаний з аналізом концепції підприємництва [5].

Диджиталізація стає необхідністю для підприємств у сучасному світі, оскільки дозволяє їм ефективно конкурувати, швидше адаптуватися до змін та підвищувати рівень задоволення клієнтів. Наразі успішний розвиток підприємств визна-

чається вирішенням завдань перевіреної оцінки ефективності діяльності суб'єктів господарювання та підвищення її ефективності [7]. Такий підхід дозволить суб'єктам господарювання виявити та адаптувати наявні приклади ефективного функціонування інших компаній для покращення власних показників діяльності. Видами диджиталізації є процесуальна, інформаційна та клієнтська диджиталізація.

Процесуальна диджиталізація належить до впровадження цифрових технологій та електронних засобів для оптимізації та автоматизації процесів управління, виконання завдань, обміну інформацією та прийняття рішень в різних сферах діяльності [2–3]. Цей процес може бути спрямований на покращення ефективності, зменшення часових та ресурсних витрат, а також підвищення якості послуг або товарів [9].

Інформаційна диджиталізація – це процес впровадження цифрових технологій та інформаційних систем для збору, обробки, зберігання та передачі інформації в організації або сфері діяльності. Цей процес має на меті оптимізацію обробки інформації, поліпшення доступності даних, забезпечення безпеки та ефективності роботи з інформацією [1; 4].

Рис. 1. Сутність диджиталізації

Джерело: сформоване за даними [3]

П'ять стовпів цифрового підприємництва

Базові стовпи	Складові цифрового підприємництва
Цифрова база знань та ринок інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)	Це тип технології, яка використовується для зберігання складних неструктурованих і структурованих даних або інформації, яка використовується комп'ютерними системами. Система, заснована на цифрових знаннях, складається з бази знань, яка характеризує факти, і механізму інтерфейсу, який підтверджує ці факти, а також використовує багато правил і логічних форм для створення інших фактів з наявної інформації. Інформаційно-комунікаційні технології також є однією з технологій, які відповідають за передачу всіх видів інформації галузей або компаній в електронному вигляді. ІКТ є основним інструментом або технологією, яка використовується для процесу цифрового підприємництва.
Цифрове бізнес-середовище	Віртуальне місце, в якому одна або кілька комп'ютерних систем використовуються для запису або збереження бізнес-інформації та деталей взаємодії людей. Це можна зробити за допомогою цифрових соціальних середовищ, які також називають сайтами соціальних мереж, які складаються з єдиного центрального сервера для обміну інформацією чи даними з кожним клієнтом
Доступ до фінансів	Доступ до фінансування визначається як здатність фізичної особи чи підприємства отримувати фінансові послуги, а також кредитні, депозитні, платіжні, страхові та інші послуги з управління ризиками. Обсяг фінансування залежить від типу бізнесу, його продуктів і послуг. Управління наявними фінансами є дуже важливим для кожного підприємця для зниження фінансових ризиків. Існує багато формальних і неофіційних фінансових служб, які надають фінансову підтримку.
Цифрові навички та Е – Лідерство	Цифрові навички можна визначити як навички людини, пов'язані з використанням цифрових технологій. Необхідно приділяти більше уваги процесу використання цифрових технологій, щоб усунути перешкоди в цифровому бізнес-середовищі. Е – Лідерство, іншими словами, електронне лідерство – це процес впливу на людей, щоб змінити їхнє ставлення, наміри, поведінку, а також ефективність так, щоб вони могли ідеально досягати своїх цілей.
Культура підприємництва	Підприємницька культура визначається як середовище, де люди піддаються впливу та мотивуються отримати інноваційне мислення, щоб нести ризики. У випадку бізнесу підприємницька культура – це програма або місце, де співробітників заохочують висловлювати свої інноваційні думки чи продукти. Якщо для цього бере участь час під час роботи, це називається антрепренерством. Електронне лідерство можна назвати частиною підприємницької культури, оскільки електронне лідерство можна використовувати для створення ефективної підприємницької культури.

Джерело: сформоване за даними [4–7]

Клієнтська диджиталізація передбачає залучення клієнтів за допомогою цифрових каналів комунікації, електронної комерції та інших інструментів для поліпшення обслуговування та задоволення їхніх потреб [10].

Нормативно-правове регулювання диджиталізації охоплює широкий спектр законодавчих актів (табл. 3), які визначають правила, обов'язки та відповідальність у сфері цифрової трансформації. Нормативно-правове регулювання диджиталізації суспільно-економічних процесів визначається законами, постановами та іншими правовими актами, які регламентують використання цифрових технологій в різних сферах господарства та життя суспільства, а питаннями діджитал розвитку в країні займається Міністерство цифрової трансформації, яке створено у 2019 р. як частина зусиль уряду України щодо зміцнення цифрової економіки та впровадженню інновацій у різних сферах суспільства.

З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій в Україні виникає потреба розробки власної концепції діджитал розвитку. Міністерство цифрової трансформації відповідає за розвиток та впровадження інформаційно-комунікаційних техно-

логій, цифровізацію громадянського суспільства, підвищення ефективності урядового управління за допомогою цифрових інструментів та інші аспекти цифрової трансформації. У 2020–2023 рр. Міністерство активно займалося розробкою та впровадженням різноманітних проєктів і ініціатив у сфері державотворення, включаючи розвиток електронного урядування та забезпечення доступу громадян до електронних послуг. Це лише загальний огляд можливих напрямків нормативно-правового регулювання диджиталізації, що має тенденцію до доповнення відповідно до вимог часу.

Висновки з проведеного дослідження
Наразі неможливо уявити розвиток підприємства за відсутності його диджиталізації – використання сучасних технологій для оптимізації бізнес-процесів та створення нових можливостей для розвитку. Диджиталізація (або цифровізація) підприємства – це процес впровадження цифрових технологій та інновацій в різні аспекти його діяльності з метою підвищення якості продуктів чи послуг, ефективності функціонування суб'єкта бізнесу, зростання його конкурентоспроможності.

Нормативно-правового регулювання диджиталізації охоплює питання розробки та удоско-

Основні напрями нормативного регулювання диджиталізації

Напрями регулювання	Характеристика
Кібербезпека та захист інформації	Цей пункт містить законодавство про кібербезпеку, що регулює заходи забезпечення безпеки інформаційних технологій та запобігання кіберзлочинності. Також включає норми про захист персональних даних, які визначають вимоги до обробки, зберігання та передачі особистих даних.
Електронне урядування та е-демократія	Законодавство про електронне урядування регулює використання цифрових технологій у взаємодії громадян із владою. А Е-демократія визначає правила впровадження інструментів електронної участі громадян у прийнятті рішень.
Електронна комерція та захист прав споживачів	Включає законодавство про електронну комерцію, що регулює правила електронних торгівель та захист прав сторін в електронних угодах. Та норми про захист прав споживачів в електронній комерції, що встановлюють правила і гарантії для онлайн-покупок.
Інноваційна та технологічна політика	Стимулювання інновацій, де законодавчі акти надають підтримку та стимулюють розвиток технологічних інновацій. А також правила інтелектуальної власності, що забезпечують захист прав власників цифрових інтелектуальних власностей.
Конфіденційність	Норми про етику в інформаційних технологіях, які встановлюють стандарти поведінки та використання інформаційних технологій. Та закони про конфіденційність даних, які мають на меті гарантувати захист конфіденційної інформації та забороняють її незаконного використання.
Регулювання фінтех та криптовалют	Законодавство про фінтех, що регулює використання технологій у фінансовому секторі. Норми про криптовалюту встановлюють правила використання та обігу криптовалют.
Освіта та кадрові аспекти	Норми щодо освіти в галузі ІТ визначають стандарти освіти та кваліфікацій для спеціалістів в галузі інформаційних технологій.

Джерело: сформовано за даними [1–6]

налення законодавства з питань розвитку інформаційних технологій. Практика доводить, що диджиталізація є всеосяжний процес, а оцінка його ефективності – важливим етапом управління бізнесом. Цей процес дозволяє визначити, наскільки успішно підприємство використовує свої ресурси для досягнення стратегічних цілей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дубина М., Козляченко М. Концептуальні аспекти дослідження сутності диджиталізації та її ролі у розвитку сучасного суспільства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3 (19). С. 21–32.
2. Клименко К. Діджиталізація як інноваційний розвиток підприємства: досвід України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Том 3. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/2020-4t3-04.pdf>
3. Король С., Польєвик Є. Діджиталізація економіки як фактор професійного розвитку. *Modern Economics*. 2019. № 18. С. 67–73.
4. Лапін А., Грінчук І., Оленюк Д. Діджиталізація економіки в Україні: сучасний стан та перспективи. *Ефективна економіка*. 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/362275211_DIDZITALIZACIA_EKONOMIKI_V_UKRAINI_SUCASNIJ_STAN_TA_PERSPEKTIVI
5. Лісова Р. Вплив диджиталізації на бізнес-моделі: етапи та інструменти цифрової трансформації. *Науковий вісник Ужгородського національного універси-*

тету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 24 (2). С. 114–118.

6. Савицька О., Салабай В. Особливості діджиталізації бізнесу в умовах розвитку індустрії 4.0. *Ефективна економіка*. 2022. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/67.pdf

7. Устенко М. Діджиталізація: основа конкурентоспроможності підприємства в реаліях цифрової економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. Випуск 68. С.181–192.

8. Bouwman H., Nikou S., Molina-Castillo F.J. De Reuver M. The impact of digitalization on business models. *Digital Policy, Regulation and Governance*. 2018. Vol. 20. № 2. P. 105–124.

9. Catarina F., Pires R., and Gaspar Alves M.-C. Digital Entrepreneurship and Sustainability: *The State of the Art and Research Agenda. Economies*. 2023. 11: 3. URL: <https://doi.org/10.3390/economies11010003>

10. Digital Transformation Readiness Survey Summary. *Center for creative leadership*. 2020. URL: <https://www.ccl.org/wp-content/uploads/2018/04/DigitalTransformation-Survey-Report.pdf>

REFERENCES:

1. Dubina M., Kozlyachenko M. (2019) Kontseptualni aspekty doslidzhennia sutnosti didzhytalizatsii ta yii roli u rozvytku suchasnoho suspilstva. [Conceptual aspects of studying the essence of digitalization and its role in the development of modern society]. *Problems and prospects of Economics and management*, no. 3(19), pp. 21–32.

2. Klimentenko K. (2020) Didzhytalizatsiia yak innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva: dosvid Ukrainy [Digitalization as an innovative development of the enterprise: the experience of Ukraine]. *Bulletin of Khmelnytsky National University*, no. 4, is. 3. Available at: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/2020-4t3-04.pdf>
3. Korol S., Polrvik E. Король С., Польрвик Є. (2019) Didzhytalizatsiia ekonomiky yak faktor profesii-noho rozvytku [Digitalization of the economy as a factor of professional development]. *Modern Economics*, no. 18, pp. 67–73.
4. Lapin A., Grinchuk I., Olenyuk D. (2022) Didzhytalizatsiia ekonomiky v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy [Digitalization of the economy in Ukraine: current state and prospects]. *Efficient economy*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/362275211_didzitalizacia_ekonomiki_v_ukraini_sucasnij_stan_ta_perspektivi
5. Lisova R. (2019) Vplyv didzhytalizatsii na biznes-modeli: etapy ta instrumenty tsyfrovoy transformatsii [The impact of digitalization on business models: stages and tools of digital transformation]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and world economy*, vol. 24 (2), pp. 114–118.
6. Savitska O., Salabay V. (2020) Osoblyvosti didzhytalizatsii biznesu v umovakh rozvytku industrii 4.0 [Features of business digitalization in the context of Industry Development 4.0.] *Efficient economy*, vol. 10. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/67.pdf
7. Ustenko M. (2019) Didzhytalizatsiia: osnova konkurentospromozhnosti pidpriemstva v realiiakh tsyfrovoy ekonomiky [Digitalization: the basis of enterprise competitiveness in the realities of the digital economy]. *Bulletin of transport and industry economics*, vol. 68, pp. 181–192.
8. Bouwman H., Nikou S., Molina-Castillo F.J., De Reuver M. (2018) The impact of digitalization on business models. *Digital Policy, Regulation and Governance*, vol. 20, no. 2, pp. 105–124.
9. Catarina F., Pires R., and Gaspar Alves M.-C. (2023) Digital Entrepreneurship and Sustainability: *The State of the Art and Research Agenda. Economies*, vol. 11(3). DOI: <https://doi.org/10.3390/economies11010003>
10. Digital Transformation Readiness Survey Summary (2020) *Center for creative leadership*. Available at: <https://www.ccl.org/wp-content/uploads/2018/04/Digital-Transformation-Survey-Report.pdf>